

якості ідеології концептуального, математичного та імітаційного моделювання ТЛС на основі інтелектуальних агентів. МАС має безліч властивостей [6], які можуть бути використані для вирішення завдань управління в ТЛС. Але це вже тема наступної публікації.

Список використаних джерел:

1. Авдеева З.К., Коврига С.В., Макаренко Д.И., Максимов В.И. Когнитивный подход в управлении//Проблемы управления, №3, 2007.- С.2-8.
2. Бочкарев А.А. Планирование и моделирование цепи поставок – М.: Альфа-Пресс, 2008. – 192 с.
3. Дыбская В.В. Управление складированием в цепях поставок – М.: Альфа-Пресс, 2009. – 720 с.
4. Зайцев Е.И. Математические методы и модели в логистике// <http://eiz.engec.ru/1/8.pdf>
5. Медведев В.С., Потемкин В.Г. Нейронные сети. MATLAB6/ Под ред.к.т.н.В.Г.Потемкина.- М.: ДИАЛОГ-МИФИ, 2002.-496с.
6. Модели и методы теории логистики: Учебное пособие / Лукинский и др. – СПб: Питер, 2007. - 448 с.
7. Плотинский Ю.М. Модели социальных процессов: Учебное пособие для высших учебных заведений. - Изд. 2-е, перераб. и доп. - М.: Логос, 2001.-296 с.
8. Управление процессами в транспортных логистических системах: учеб. пособие/В.М. Беляев, Л.Б. Миротин, А.Г. Некрасов, А.К. Покровский; под общ. ред. А.Г. Некрасова; МАДИ.-М., 2011.- 127 с.

Ключові слова: транспортно-логістична система (ТЛС), оптимізація взаємодії елементів ТЛС, системні взаємозв'язки, когнітивна модель параметрів і факторів, мультиагентна система.

Ключевые слова: транспортно-логистическая система (ТЛС), оптимизация взаимодействия элементов ТЛС, системные взаимосвязи, когнитивная модель параметров и факторов, мультиагентная система.

Key words: transport and logistics system (TLS), optimization of the interaction elements TLS, system linkages, cognitive model parameters and factors multiagent system.

УДК 658:830.322

Анісімова О.М., к. е. н., доцент

Картчева О.С., аспірантка, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ, ОЦІНКА І СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ

Анісімова О. М., Картчева О. С. Інвестиційна безпека підприємства в контексті економічної безпеки: сутність, зміст, оцінка і система управління. Розглянуто сутність і зміст інвестиційної безпеки підприємства, проаналізовано основні підходи щодо оцінки рівня безпеки, представлено систему управління інвестиційною безпекою підприємства.

Анисимова О. Н., Картчева О. С. Инвестиционная безопасность предприятия в контексте экономической безопасности: сущность, содержание, оценка и система управления. Рассмотрена сущность и содержание инвестиционной безопасности предприятия, проанализированы основные подходы к оценке уровня безопасности, представлена система управления инвестиционной безопасностью предприятия.

Anisimova O., Kartcheva O. Investment security of the enterprise is in the context of economic security: the essence, content, assessment and management system. The essence and content of investment security of enterprise have been considered, basic approaches assess the level of security have been analyzed, system of management of investment security of enterprise have been represented.

Постановка проблеми. Господарська діяльність будь-якого підприємства потребує періодичного прийняття рішень стосовно інвестування фінансових ресурсів на оновлення матеріально-технічної бази, збільшення обсягу виробництва, освоєння нових видів продукції тощо. В умовах ринкової економіки вирішальним чинником розвитку і зміцнення підприємства вважається як вигідне вкладення капіталу, так і вибір джерел фінансування інвестиційної діяльності. Цілеспрямоване вкладення капіталу створює передумови для підвищення технічного рівня виробництва, якості й конкурентоспроможності продукції, збільшення виробничих можливостей і зміцнення позицій на ринку. І, навпаки, помилкові рішення обумовлюють значні витрати, заморожують на тривалий строк необхідні для розвитку підприємства кошти, зменшуючи його дохідність і стійкість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом проблему інвестиційної безпеки підприємства на різних рівнях досліджували Белінська Я.В., Варналій З.С., Васильців Т.Г., Капітула С.В., Кредісов В.А., Кириленко В.І., Лібанова Е.М. та інші.

Виділення невирішеної проблеми. Проблеми забезпечення безпеки були і залишаються головними складовими забезпечення загального стійкого розвитку будь-якого підприємства. І хоча вже з'явилися фундаментальні напрацювання з проблем інвестиційної безпеки [1, 2], однозначного визначення сутності, змісту та системи управління інвестиційної безпеки на сьогодні немає.

Мета статті – розглянути інвестиційну безпеку підприємства в контексті економічної безпеки.

Викладення основного матеріалу. На мікрорівні термін «інвестиційна безпека» трактується як процес забезпечення такого стану інвестиційної сфери, за якого економічна стратегія розвитку підприємства здатна зберігати і підтримувати достатній рівень інвестиційних ресурсів в умовах дії внутрішніх і зовнішніх загроз, що є необхідним для забезпечення стійкого розвитку та економічної стабільності, і як результат, зростання конкурентоспроможності національної економіки та добробуту населення.

Інвестиційна безпека – це і стан, і процес. З одного боку, вона характеризує досягнутий рівень використання інвестиційних ресурсів в економічній політиці суб'єкта господарювання, а з іншого – визначає процес та напрями ефективного їх використання. [3]

Таким чином, інвестиційна безпека підприємства – це міра узгодження довгострокових економічних інтересів підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності з суб'єктами зовнішнього середовища, за якої в умовах загроз підприємство в довгостроковому періоді не переходить в кризовий стан, який загрожує збитками великого масштабу, втратою конкурентоспроможності, порушенням нормального режиму господарської діяльності.

Розуміння інвестиційної діяльності як сукупності інвестиційних проектів призводить до висновку, що інвестиційна безпека підприємства – це економічна безпека в процесі здійснення інвестиційних проектів.

Економічна безпека інвестиційного проекту – це міра узгодження економічних підприємства як суб'єкта інвестиційного проекту із суб'єктами зовнішнього середовища проекту, за якої в умовах загроз інвестиційний проект в довгостроковому періоді не переходить в кризовий стан, який загрожує збитками великого масштабу, втратою конкурентоспроможності підприємства, здійсненню виробничо-господарської діяльності в нормальному режимі.

Розгляд інвестиційної діяльності як сукупності інвестиційних проектів вимагає установлення співвідношення між інвестиційною безпекою підприємства та інвестиційною безпекою проекту. В умовах, коли інвестиційна діяльність представлена одним інвестиційним проектом інвестиційна безпека проекту та інвестиційної діяльності співпадають. Коли підприємство за одним напрямком бізнесу здійснює паралельно декілька проектів постає проблема визначення інтегрального рівня інвестиційної безпеки встановлення внеску кожного проекту в скарбницю інвестиційної безпеки. [4]

У практиці фінансового аналізу інвестиційних проектів використовуються насамперед два основних показники оцінки ефективності інвестицій, що базуються на методі дисконтування грошових потоків у часі, – «чиста приведена вартість» та «внутрішня норма доходності», а також показники, які можна розраховувати на основі інформації про грошові потоки, пов'язані з їхньою реалізацією, – «індекс доходності інвестиції», «індекс прибутковості інвестицій» та «період окупності інвестицій».

Коли ж мова йде про забезпечення інвестиційної безпеки суб'єкта господарювання то основні заходи управління повинні бути спрямовані на, по-перше, забезпечення ліквідності і платоспроможності підприємства на підставі оптимального поєднання власних і залучених джерел засобів, та по-друге, отримання прибутку і забезпечення відповідного рівня рентабельності, достатнього для задоволення всіх своїх потреб при здійсненні основної, інвестиційної і фінансової діяльності.

При цьому інвестиційна діяльність суб'єкта господарювання підпорядкована певній інвестиційній політиці, яка представляє собою частину загальної фінансової стратегії суб'єкта господарювання, що полягає у виборі й реалізації найефективніших шляхів розширення об'єму його активів для забезпечення стійкого його розвитку.

У вищезазначеному змісті при виробленні та прийнятті рішень в системі управління виникає проблема, яким чином достовірно оцінити наслідки цих рішень, тобто оцінити ефективність зміни якості об'єкта управління та обґрунтованості рішень. Для оцінки міри якості рішень вибирається показник якості управління. Відповідно до теорії систем (будь-який суб'єкта господарювання являється організаційною системою) первинною якісною характеристикою будь-якої системи є її стійкість. Без цієї якості системи просто не можуть існувати. Для системи стійкість об'єднує такі властивості як: безпека, надійність, збалансованість тощо.

Стан безпеки суб'єкта господарювання визначається переліком загроз безпеці, під якими розуміється сукупність умов і факторів, збіг обставин, що значно збільшує ризики життєдіяльності суб'єкта господарювання. На сьогодні існує два основних підходи щодо оцінки рівня безпеки: індикативний, який спирається на визначення порогових значень індикаторів, та оцінка ступеню небезпеки загроз.

Стосовно першого підходу застосування індикативного аналізу носить моніторинговий характер і при досить великій глибині аналізу ситуації має потребу у розвитку й адаптації до конкретних умов і можливостей керування технологічними, організаційно-управлінськими і соціально-економічними параметрами суб'єкта господарювання. Для оцінки стану безпеки використовується система індикаторів, які й характеризують ступінь впливу визначених загроз безпеки та вразливість об'єктів безпеки при їх дії. Така система індикаторів безпеки, особливо в кількісному вимірі, повинна визначити рівень якості при прийнятті державних рішень та передчасно сигналізувати про небезпеку, передбачити заходи щодо її уникнення або зниження негативних наслідків її дії. Особливої уваги надається визначенню порогових та граничних значень таких індикаторів.

Індикатори інвестиційної безпеки суб'єкта господарювання повинні задовольняти наступним основним критеріям: мати однозначну інтерпретацію для осіб, що ухвалюють рішення і мають бути – зрозумілі і для неспеціалістів; мати кількісне вираження; не вимагати значних витрат для збирання інформації і розрахунків і опиратися - на наявну систему національної статистики; придатні для прогнозу; мати можливість оцінки в

часовій динаміці; відображати зміни в політиці суб'єкта господарювання. Повна сукупність даних критеріїв є ідеальною і знайти індикатор, що відповідає всім поставленим умовам, досить складно.

Норматив порогового значення показника інвестиційної безпеки це, поперед усім, інструмент сигналізації (попередження) про майбутню загрозу безпеці. При цьому слід зазначити, що чим раніше такі загрози або потенційне наближення до них будуть визначені, тим ефективніше будуть визначені та реалізовані заходи щодо запобігання їх негативного впливу. На сьогоднішній день методологічні розробки визначення граничних і порогових значень показників інвестиційної безпеки суб'єкта господарювання є дуже слабкими, а практика оцінки не відзначається різноманітністю засобів. Найбільш поширеним засобом визначення граничних значень є експертні оцінки фахівців. [3]

Питання, пов'язані з розглядом загроз інвестиційної безпеки підприємства, способів їх ідентифікації та оцінки рівня економічної безпеки на сьогодні не отримали необхідного практичного вирішення та потребують подальшого дослідження.

Як показує практика, у сучасних умовах змогли вижити ті підприємства, які перебудували свою систему управління відповідно до умов сучасності, тому нові умови господарювання ставлять перед підприємствами проблему перебудови та адаптації і системи інвестиційної безпеки.

Формування системи інвестиційної безпеки на підприємстві повинне передбачати взаємозв'язок чітко визначених цілей і завдань кожного рівня управління, при цьому вибираючи оптимальні шляхи реалізації рішень. Горизонтальні і вертикальні рівні менеджменту повинні переслідувати ту ж мету, що і загальна система управління. Тому система управління інвестиційною безпекою підприємства повинна бути комплексом взаємозалежних збалансованих рішень як в області забезпечення захисту інвестиційних інтересів суб'єкта господарювання, так і в управління його інвестиційної діяльності.

Система управління повинна врахувати альтернативні шляхи забезпечення безпеки підприємства, при чому вибір конкретного проекту повинен відповідати інвестиційній стратегії і конкретній інвестиційній політиці підприємства. На підставі вищевикладеного Козловський В.О. і Хуторний А.В. пропонують наступну схему управління інвестиційною безпекою підприємства (рис. 1).

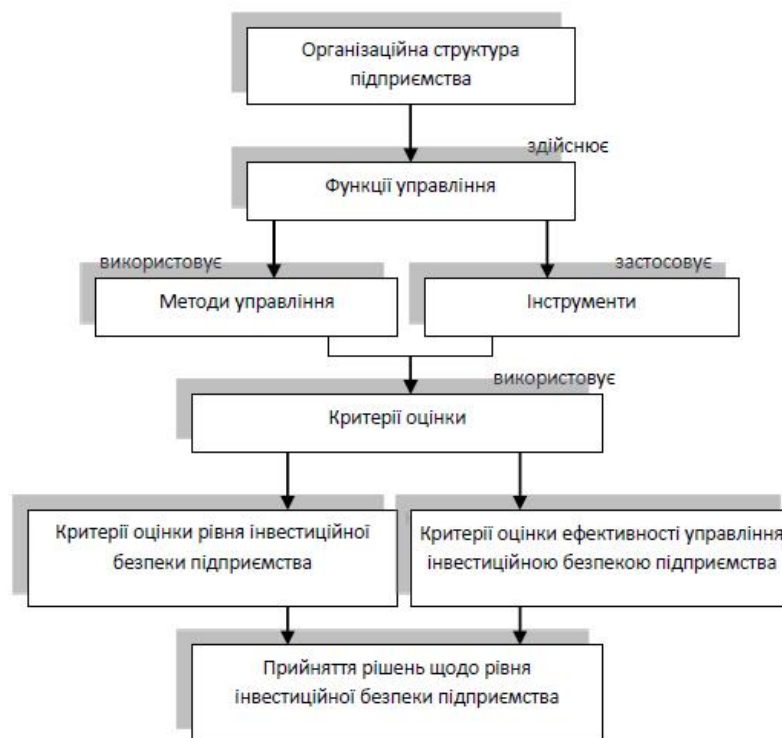

Рис. 1 - Система управління інвестиційною безпекою підприємства

З економічної точки зору надійність підприємства відображає його стійкість, тобто такий стан інвестиційної діяльності, при якому господарська діяльність підприємства забезпечує в нормальних умовах виконання всіх його зобов'язань перед працівниками, іншими організаціями, державою завдяки достатнім доходам і відповідності доходів і витрат.

Прояв загроз безпеці економіки підприємства відобразатиметься на стан його інвестиційної діяльності, що характеризується фактично досягнутими значеннями комплексу показників виробничо-господарської і інвестиційної діяльності.

Діагностика цих показників, зіставлення їх фактичного рівня з відповідними граничними значеннями, мінімально допустимими з точки зору безпеки подальшої діяльності, дозволить своєчасно розрізнити і локалізувати «явні» і симптоматичні ознаки кризи, що наближається.

Відзначимо, що можливість створити і практично реалізувати систему інвестиційної безпеки може стати одним з найважливіших конкурентних переваг підприємства. Такій компанії забезпечено хороше майбутнє і постійне зростання її вартості, що відповідає стратегічним цілям будь-якого підприємства. Тому в умовах постійного дефіциту інвестиційних ресурсів керівникам українських підприємств необхідно усвідомити важливість організації і впровадження систем інвестиційної безпеки. [5]

Висновки. У роботах з проблем інвестиційної безпеки більше уваги приділяється дослідженню даного напрямку на макрорівні, тому на сьогодні досі немає однозначного визначення ні сутності, ні змісту інвестиційної безпеки, ні її місця в системі управління підприємством. Щодо оцінки рівня інвестиційної безпеки було би доцільним замість зазначених підходів розробити один, але більш універсальний, що і стане об'єктом подальших напрацювань.

Список використаних джерел:

1. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки: [монографія] / В.І. Кириленко – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с. – С. 28.
2. Економічна безпека: навчальний посібник / [Варналії З.С., Мельник П.В., Тарангул Л.Л. та ін.]; за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647 с. – С. 233.
3. Караєва Н.В., Межевич А.О. Теоретико-методологічні основи дослідження інвестиційної безпеки в системі антикризового управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_1/Karaeva_109.htm
4. Євтушенко С.В. Інвестиційна безпека технічного розвитку підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_4/Evtushenko_411.htm
5. Кудрявцев В.М. Система управління інвестиційною безпекою підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/11331/1/2.pdf>
6. Реверчук С.К., Реверчук Н.Й., Скоморович І.Г. та ін. Інвестологія: наука про інвестування: Навчальний посібник / За ред. докт. екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Атіка, 2001. – 264 с. – С. 190-198.

Ключові слова: економічна безпека, інвестиційна безпека підприємства, інвестиційні проекти, підходи щодо оцінки рівня безпеки, система управління інвестиційною безпекою підприємства.

Ключевые слова: экономическая безопасность, инвестиционная безопасность предприятия, инвестиционные проекты, подходы к оценке уровня безопасности, система управления инвестиционной безопасностью предприятия.

Key words: economic security, investment security of enterprise, investment projects, approaches assess the level of security, system of management of investment security of enterprise.